

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

Andraspråksinläring i förskolan

Några pedagogers beskrivningar av arbetet med
språkinläring i förskolan

Second language acquisition in preschool

Some teachers' descriptions of the work on language learning in preschool

Erika Andersson

Akademien för utbildning, kultur
och kommunikation

Svenska

Examensarbete i lärarutbildningen

Grundnivå

15 hp

Handledare: Katrin Wennerström

Examinator: Gustav Bockgård

VT 2014

MÄLARDALENS HÖGSKOLA ESKILSTUNA VÄSTERÅS

Akademien för utbildning
kultur och kommunikation

EXAMENSARBETE
Kurskod OAU008
15 hp
VT 2014

SAMMANDRAG

Erika Andersson

Andraspråksinläring i förskolan

Några pedagogers beskrivningar av arbetet med språkinläring i förskolan

Second language acquisition in preschool

Some teachers descriptions of the work on language learning in preschool

Årtal: 2014

Antal sidor: 40

Syftet med mitt examensarbete är att undersöka hur fem pedagoger på fem olika förskolor väljer att arbeta för att stärka det svenska språket hos barn som har svenska som andraspråk. Jag vill jämföra pedagogernas olika arbetssätt, och likheter och skillnader kommer att diskuteras. Syftet är också att fokusera på vilket förhållningssätt fem pedagoger har till barns användning av sina modersmål vid inläring av ett andraspråk och hur pedagogerna ser på betydelsen av barns modersmål när barnen lär sig ett andraspråk. Jag har använt mig av en kvalitativ undersökningsmetod med intervju som datainsamlingsmetod. I resultatet framkom det att pedagogerna har en viktig och betydande roll för barnens tillägnande av ett andraspråk. Resultatet visar även att samtliga förskollärare är överens om att ett välutvecklat modersmål gynnar andraspråksinläringen och när det gäller användningen av modersmålet i förskolan upplevs det som vanligt och tillåtet. Mina slutsatser av studien är att samtliga förskollärare arbetar väldigt medvetet med språkinläring och stimulering av språket och att de är engagerade och mycket intresserade av sitt arbete med flerspråkiga barn.

Nyckelord: andraspråksinläring, flerspråkighet, förskolan, modersmål, ordförråd.

Innehåll

Sammandrag

1 Inledning.....	5
1.1 Syfte och frågeställningar	6
1.2 Uppsatsens disposition	6
2 Forskningsbakgrund	7
2.1 Språkets betydelse	7
2.1.1 Språkutveckling	8
2.1.2 Modersmål	8
2.2 Andraspråk.....	9
2.2.1 Andraspråksutveckling	9
3 Metod och material.....	12
3.1 Datainsamlingsmetod.....	12
3.2 Urval.....	13
3.2.1 Presentation av intervjupersonerna	14
3.3 Genomförande.....	15
3.4 Etik.....	16
3.5 Tillförlitlighet.....	16
4 Resultat.....	18
4.1 Så här arbetar förskollärarna med språkutveckling.....	18
4.1.1 Problem och svårigheter när man ska lära sig ett nytt språk.....	19
4.1.2 Organiserade lekar eller aktiviteter.....	19
4.1.3 Förstaspråksinläring och andraspråksinläring.....	20
4.1.4 Barngruppens behov av språkstöd.....	22
4.1.5 Så här planerar pedagogerna sin verksamhet när barnen befinner sig på olika utvecklingsnivå.....	22

4.2 Förskolelärares tillvägagångssätt.....	23
4.3 Förskolelärares arbetssätt för att stärka det svenska språket.....	24
4.4 Modersmålets betydelse när barnen ska lära sig ett nytt språk.....	25
4.5. Blandning av modersmålet och det svenska språket.....	25
4.6 Högläsningens roll när det gäller språkinläring	26
4.7 Modersmålsundervisning.....	26
5 Analys och diskussion.....	28
5.1 Analys.....	28
5.2 Metoddiskussion.....	34
6 Avslutning.....	36
Litteraturlista.....	37
Bilaga 1.....	39
Bilaga 2.....	40

1 Inledning

Vi lever i ett mångkulturellt samhälle där våra förskolor och skolor består av elever från olika kulturella bakgrunder. Antalet barn som skolas in på förskolan som har en annan kulturell bakgrund än den svenska kulturen har ökat markant. Människor invandrar av olika anledningar och när de lämnar sitt land möter de ett nytt land, ett nytt språk och en ny kultur. Det är en stor omställning och det är viktigt att barnen får en bra start med det svenska språket i förskolan och skolan. Grunden till allt lärande är språket och för att barnen ska lyckas bra i skolan behövs ett välutvecklat ordförråd.

Förskolan är en kulturell mötesplats och det är pedagogernas arbete att förvalta den kulturella mångfalden och utveckla flerspråkigheten. Frågan är hur pedagogerna går tillväga för att utveckla barnens språk? Både när det gäller det svenska språket och deras modersmål. I läroplanen (lpfö98) står det att enligt skollagen ska förskolan bidra till att barn med annat modersmål än svenska ska få möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Det står: ”Barn med utländsk bakgrund som utvecklar sitt modersmål får bättre möjligheter att lära sig svenska och även utveckla kunskaper inom andra områden.” (lpfö98, s.7)

Språket är grunden till lärandet och språket och tänkandet är viktigt för utvecklingen. Som blivande förskollärare och lärare känner jag att ämnet är särskilt aktuellt för min kommande yrkesroll i det dagliga arbetet med barn. Som pedagog har man ett viktigt uppdrag när det kommer till introduktionen av det svenska språket för barn med ett annat modersmål än svenska. Det är av mycket stor betydelse att personalen på förskolan och i skolan uppmuntrar barns modersmål och att de medvetet arbetar språkutvecklande i verksamheten. Det är viktigt att ha en bra bas i sitt förstaspråk för att lättare kunna tillägna sig ett andraspråk. Att få utveckla sitt modersmål parallellt med det svenska språket är en nödvändighet för att skaffa sig en tillräckligt bra språklig bas för att sedan när barnen börjar skolan klara av de mål och krav som skolan ställer på barnen. Alla barn har rätt till en trygg identitet och modersmålet är en förutsättning för att man ska känna sig trygg i sin identitet. I läroplanen står det: ”Förskolan ska sträva efter att varje barn som har ett annat modersmål än svenska utvecklar sin kulturella identitet och sin förmåga att kommunicera såväl på svenska som på sitt modersmål.” (lpfö98, s.11)

Genom denna studie vill jag fördjupa mig i barns inläring av ett andraspråk samt belysa vilken betydelse modersmålet har för tillägnandet av ett nytt språk. Jag vill ta reda på hur det ser ut på några förskolor kring språkutvecklingen hos barn som har svenska som andraspråk. Jag kommer att undersöka pedagogernas olika arbetssätt och jämföra likheter och skillnader i deras verksamheter.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med mitt examensarbete är att undersöka hur fem pedagoger på fem olika förskolor väljer att arbeta för att stärka det svenska språket hos barn som har svenska som andraspråk. Jag vill jämföra pedagogernas olika arbetssätt och likheter och skillnader kommer att dokumenteras. Syftet är också att fokusera på vilket förhållningssätt fem pedagoger har till barns användning av sina modersmål vid inläring av ett andraspråk och hur pedagogerna ser på betydelsen av barns modersmål när barnen lär sig ett andraspråk.

Studiens frågeställningar är:

- Hur undervisar pedagoger på olika förskolor för att barn med annat modersmål än svenska ska bygga upp sitt ordförråd?
- Hur förhåller sig pedagogerna till barns användning av sitt modersmål på förskolan när de lär sig ett andra språk?
- Vilken betydelse anser pedagogerna att modersmålet har för andraspråksinläring?

1.2 Uppsatsens disposition

Studien är disponerad enligt följande: I kapitel 2 behandlas bakgrund och tidigare forskning inom språk och språkutveckling. Studiens metod och material presenteras i kapitel 3, där beskrivs även genomförandet av studien, etiska ställningstaganden samt studiens tillförlitlighet. I kapitel 4 framkommer studiens resultat där materialet presenteras efter intervjufrågornas olika teman. Informanternas svar analyseras och diskuteras i kapitel 5 med stöd av litteraturen. Avslutningsvis i kapitlet 6 skrivs slutsatser och reflektioner fram.

2 Forskningsbakgrund

I detta avsnitt presenteras en litteraturgenomgång om språk och språkutveckling i förskolan samt en förklaring av vad ett modersmål och ett andraspråk är.

2.1 Språkets betydelse

Nauc ler, Welin och  rgren (1989) skriver om språkets betydelse och att språk är ett sätt för att kunna kommunicera, att kunna samtala med andra individer. Språk är en kommunikativ förmåga och språk ger en grupptillhörighet. Språk hjälper människor att tänka, lösa problem, tillägna sig kunskaper och dra slutsatser. Det ger människan en möjlighet att kunna berätta om h r och nu och även en möjlighet att berätta om dåtid och framtid. Författarna betonar att människan är beroende av språk för att kunna fungera tillsammans och för att kunna utvecklas.

Det  r språket som fastställer oss till människor menar Sandvik och Spurkland (2011) och människor tillägnar sig olika erfarenheter genom språket. Författarna skriver att språklig kompetens består av olika delar och de delar in den språkliga kompetensen i organisatoriska och pragmatiska färdigheter. Organisatoriska färdigheter omfattar hur man behärskar språkssystemet. Det innefattar grammatik, ord och uttal. När det gäller pragmatiska färdigheter  r det förmågan att anpassa språket efter ett särskilt syfte i en särskild situation som man pratar om. När en individ har språklig kompetens innebär det att individen har samtalskompetens och behärskar att variera språket beroende på situation, sammanhang och syfte. Ladberg (1996) skriver att språk först och främst går ut på kommunikation. Språk är liv och förbindelsen mellan människor. Författaren betonar att språket behövs för att människor ska kunna förstå varandra och kunna m ta varandra. Svensson (2009) skriver att språkutveckling innefattar många olika faktorer. Författaren menar att en av de största delarna är den sociala funktionen mellan individer samt att språket även har en stor betydelse för den kognitiva förmågan. Svensson (2009) betonar även att språket är en del av identitetsutvecklingen. I många olika situationer och kontexter vi befinner oss i skapar vi en samhörighet och gemenskap genom språket. Genom språket skaffar människan sig kunskaper

och i mötet med andra människor sker både utläring och inläring i olika situationer. Svensson (2009) skriver vidare att språk inte bara består av talspråk och skriftspråk. Kroppsspråk, teckenspråk, piktogram samt punktskrift är också språk betonar författaren.

2.1.1 Språkutveckling

Abrahamsson (2009) förklarar att barns språkutveckling kännetecknas av ett antal milstolpar och att oavsett vilket modersmål ett barn har ser språkutvecklingen likadan ut. Under första året genomgår barnet ett jollerstadium och till en början låter jollret likadant oavsett vilket språk som talas i barnets närhet. Efter ett tag börjar barnet urskilja modersmålets språkljud och börjar sortera bort ljud som inte passar in. Jollret har en avgörande betydelse för barnets fortsatta språkutveckling och vid ungefär ett års ålder tenderar de första orden att dyka upp. Vid 2 års ålder börjar barnet att kombinera ihop flera ord till tvåordsmeningar och i den åldern ökar ordförrådet explosionsartat. Hyltenstam (2007) skriver även han att språkutveckling hos barn ser likadan ut oberoende av vilket språk det gäller. Under ett barns första år lär sig barnet huvuddelen av sitt språk och när barnet är vid 3-4 årsåldern är redan uttalet på modersmålet till största del inlärt hävdar Hyltenstam. Författaren skriver vidare att när barnet är 4-5 år behärskar han/hon språkets grammatiska struktur och har lärt sig en stor del av det centrala ordförrådet. Vid skolstarten behärskar barnet ungefär 8 000-10 000 ord och det brukar språkforskare kalla språkets bas. Den språkutveckling som sker under skolåren kallas för utbyggnad. Utbyggnaden rör framförallt diskursstrukturen, ordförrådet och språkliga drag knutna till läsning och skrivning.

2.1.2 Modersmål

Abrahamsson (2009) och Svensson (2009) skriver att ett modersmål är det språk som en individ tillägnar sig först genom att ha exponerats för detta språk genom sina föräldrar i uppväxtmiljön. Abrahamsson (2009) skriver vidare att det språket även brukar kallas för förstaspråk. Modersmål och förstaspråk likställs i språkvetenskapliga sammanhang, dvs. modersmålet är oftast det språk som man exponerats för först. Svensson (2009) betonar att det även kan handla om flera språk som är modersmålen om föräldrarna pratar olika språk i hemmet. Yazici, Ilter och Glover (2010) skriver i sin studie att modersmålet har en avgörande roll för barnets personliga utveckling. Barnets beteende, sociala och kulturella värderingar formas genom modersmålet. Vidare skriver författarna att barnet använder modersmålet för

att uttrycka känslor samt att modersmålet även har en avgörande roll för barnets självkänsla. Barnet tillägnar sig modersmålet hemma, i förskolan/skolan och genom sociala relationer.

2.2 Andraspråk

Abrahamsson (2009) skriver att ett andraspråk är vilket annat språk som helst som en individ lär sig efter det att förstaspråket grundats eller börjat etableras. Författaren poängterar att termerna förstaspråk och andraspråk inte syftar på behärskningsgraden eller i vilken ordning en individ identifierar sig med sina olika språk, utan det syftar på den ordningsföljd i vilken en individ exponerats för språken. Abrahamsson (2009) poängterar även att en strikt betydelse av termen andraspråk är att språket lärts in i en miljö där språket används som huvudsakligt kommunikationsspråk.

2.2.1 Andraspråksutveckling

Grunden för att lära sig svenska som andraspråk är enligt Abrahamsson (2009) att lära sig de olika fonemkategorierna och deras speciella ljudbildning. Philipsson (2004) skriver om hur det går till när man lär sig ett nytt språk. Det handlar om att lära sig det nya språkets uttal, ordförråd, diskurs, pragmatik samt språkets grammatik, dvs. språkets struktur och ordföljd.

Sigurd och Håkansson (2007) skriver att det finns en skillnad när det gäller andraspråksinläring om barnet lär sig flera språk på samma gång eller om inläringen på ett nytt språk påbörjas när barnet redan har utvecklat sitt förstaspråk. När barnen lär sig flera språk på samma gång blir alla språken barnets förstaspråk och språken utvecklas på samma sätt som hos enspråkiga barn. Författarna menar också att det finns en skillnad i inläringen av förstaspråket och andraspråket. När barnet lär sig sitt förstaspråk ser språkutvecklingen annorlunda ut eftersom det är då barnet utvecklas kognitivt. I andraspråksinläringen har barnet redan ett språk och har i det språket uppnått en viss mognadsnivå. Hyltenstam (2004) skriver också om att det finns en skillnad om barnet lär sig olika språk samtidigt eller om barnet lär sig ett nytt språk efter att det förstaspråket är väl etablerat. Enligt författaren kallas det förstnämnda för simultan tvåspråkighet och det sistnämnda för succesiv tvåspråkighet.

En individ lär sig språk i olika sociala sammanhang menar Gibbons (2009). Författaren anser att det är en process att utveckla ett språk och att andraspråksinläringen inte sker av sig självt utan en pedagog måste kunna erbjuda hjälp så att barnen kan utveckla språket. Det är viktigt att pedagogerna arbetar aktivt med att stärka barnens andraspråksinläring. Gibbons (2009) skriver att språkinläringen främjas när språk- och undervisning integreras förutsatt att det är i meningsfulla sammanhang. Barnen lär sig alltså språket bäst i förskolans undervisande verksamhet. Ellneby (2008) poängterar även hon vikten av pedagogernas insats på förskolan. Samspelet mellan pedagog och barn är viktigt och pedagogen blir en förebild för det svenska språket. I samspelet är det viktigt att pedagogerna är tydliga och benämner och bekräftar olika föremål för barnet för att språkutvecklingen ska bli utvecklande. Benckert, Håland och Wallin (2008) skriver att mötet med det svenska språket sker automatiskt när barnet börjar förskolan. Författarna poängterar att pedagogernas förhållningssätt är viktigt för barnets vidare språkutveckling både när det gäller modersmålet och det svenska språket. Det är bra om pedagogerna arbetar aktivt tillsammans med föräldrarna för att stimulera båda språken betonar Benckert m.fl. (2008). Författarna lyfter även fram att det är bra om pedagogerna informerar föräldrarna om vilka fördelar modersmålet har och dess viktiga roll för andraspråksinlärandet

Även Sandvik och Spurkland (2011) förespråkar ett nära samarbete med föräldrarna. Det är enligt författarna viktigt att belysa för både barn och föräldrar att deras språk och kultur är viktig. Detta leder till att föräldrarna känner en tillit för den verksamhet som deras barn ska vistas i under dagarna. Hyltenstam (2007) skriver också om modersmålets betydelse för utvecklandet av ett andraspråk. Författaren menar att ett välutvecklat modersmål gynnar andraspråksinläringen och att när barnet utvecklar båda språken parallellt förstärker och stödjer språken varandra. När barnet kan använda modersmålet begreppsutveckling som ett redskap stödjer det andraspråksinläringen. Det är lättare att lära sig ett begrepp på andraspråket om man har ett ord för det på sitt modersmål. Författaren förklarar att ett avbrott av begreppsutvecklingen i modersmålet innebär negativa konsekvenser vid inläringen av ett andraspråk. Yazici m.fl. (2010) betonar vikten av att ha en bra bas i sitt modersmål när man ska tillägna sig ett andraspråk. Författarna förespråkar modersmålsstöd i förskolan för att öka kompetensen i andraspråket och de anser även att det skulle hjälpa barnen när det gäller framtida kunskaper i skolan. Modersmålsstödet kan även enligt författarna bidra till en social sammanhållning med de barn som har samma modersmål och det leder till ömsesidig respekt samt harmoni hos barnet. Författarna poängterar att förskolan är bra för barnets

språkutveckling för att barnet stärker sitt andraspråk genom det sociala samspelet på förskolan.

Skans (2011) har gjort en studie i språkutveckling och interkulturellt arbete i förskolan. Författaren belyser vikten av att arbeta interkulturellt och han poängterar att den viktigaste lärandedimensionen i en förskola där barngruppen har många olika modersmål är språkutvecklingen. Han påtalar vikten av pedagogernas respekt för barnens modersmål och kulturella bakgrund. Det är viktigt att barnen känner att deras språk har samma värde som det svenska språket. Vidare skriver han att pedagogernas språkliga kompetens är mycket betydelsefull och det krävs att pedagogerna har stor närvaro och ett rikligt och varierat språk. Författaren redovisar i sin avhandling att pedagogernas arbetssätt varierar och att det är vanligt att de använder mycket konkret material och föremål som stöd för språkutvecklingen. Olika planerade aktiviteter som sagoläsning och samlingar är vanliga och för att uppmärksamma och stödja barnens modersmål använder pedagogerna ordbilder på barnens modersmål. Vidare skriver Skans (2011) att det är vanligt att flerspråkiga pedagoger använder sina egna modersmål i arbetet på förskolan. Detta är enligt författaren ett arbetssätt som ökar barnens förståelse och vidgar deras erfarenheter. I övriga pedagogers arbetssätt visar Skans forskning att det är tydligt att pedagogerna är intresserade och engagerade när de är villiga att lära sig vanliga förekommande fraser på barnens modersmål. Detta arbetssätt gynnar mångkulturella förskolor betonar han. Bedore, Pena, Joyner och Macken (2011) skriver i sitt arbete att det är vanligt att pedagoger inte har tillräckligt med förståelse och kunskap om barnets tidigare uppväxt, kultur och språk. Detta påverkar språkutvecklingen för barn som har svenska som andraspråk. Författarna menar att föräldrarna är viktiga för att barnen ska behålla sitt modersmål och för att barnen ska utveckla det svenska språket är pedagogernas roll på förskolan viktig.

Ellneby (2008) skriver att det är vanligt att barn i början av sin språkinlärning blandar ihop språken. Författaren skriver om kodväxling och förklarar att det är något som uppstår när barnet växlar mellan det svenska språket och modersmålet. Det är vanligt att barnen gör det i samband med inlärning av ett andraspråk menar författaren.

3 Metod och material

I avsnittet nedan beskriver jag den datainsamlingsmetod samt analysmetod som använts i studien. I avsnittet beskrivs även urval och presentation av informanter, genomförande av studien, etiska ställningstaganden samt studiens tillförlitlighet.

3.1 Datainsamlingsmetod

Jag kommer att fokusera på talspråksutvecklingen och jag kommer använda mig av en kvalitativ undersökningsmetod med intervju som datainsamlingsmetod. Jag anser att jag med kvalitativa intervjuer bäst kan få fram deras utsagor av hur de arbetar. När de intervjuade får svara fritt med egna ord blir deras svar som mest innehållsrika och jag får ett bra material att analysera.

Ahrne och Svensson (2011) skriver om kvalitativ intervjumetod och att en individs upplevelser, känslor, händelser o.s.v. präglas av kvalitativa intervjuer. Trost (2005) skriver att en kvalitativ intervju utmärks av att intervjuaren ställer raka och enkla frågor och att dessa frågor leder till att svaren blir innehållsrika. Efter att intervjuerna är genomförda kan man i ett rikt material finna intressanta mönster och information. Författaren betonar att man vid intervjuer bör begränsa antalet informanter för att materialet inte ska bli för stort att bearbeta vid transkriberingen. Enligt författaren är det bättre att ha ett fåtal bra intervjuer att fördjupa sig i än många som inte är lika bra. Patel och Davidsson (2011) menar att syftet med kvalitativa intervjuer är att finna egenskaper och beskaffenheter hos något. Det kan till exempel vara en persons uppfattningar och åsikter om fenomen och det innebär att det inte kan finnas ett rätt eller fel svarsalternativ på en fråga. Genom att lyssna på informanterna och inte ställa några ledande frågor eller påståenden kommer de intervjuades uppfattningar och åsikter om ämnet fram. Författarna förklarar vidare att kvalitativa intervjuer oftast har en låg grad av strukturering. Det innebär att frågorna ger den intervjuade personen utrymme att svara med egna ord. Författarna förklarar även att en kvalitativ intervju kan vara av låg eller hög grad av standardisering. Låg grad av standardisering innebär att intervjuaren ställer frågorna i den ordning som faller sig bäst i det enskilda fallet. Skulle frågorna istället ställas i en bestämd ordning skulle intervjun bli med en hög grad av standardisering. Mina intervjuer

hade en låg grad av strukturering och en hög grad av standardisering. Jag ville ha öppna och innehållsrika svar men jag ville ställa mina frågor i en bestämd ordning för att lättare kunna sammanställa och jämföra resultatet sedan, samt för att ha en kontroll över att jag verkligen får med alla frågor.

När jag formulerade frågorna till intervjun har jag haft den litteratursökning som jag gjort som utgångspunkt. Frågorna förbereddes innan jag utförde mina intervjuer och de följdfrågor som jag ställde vid intervjuerna varierade. Patel och Davidsson (2011) skriver om semistrukturerade intervjuer och att det innebär att intervjuaren har förberett en lista över specifika teman som skall beröras, men att den intervjuade personen har stor frihet att uttrycka sina åsikter och tankar om ämnet. Det vill säga att det finns en stor frihet för den intervjuade personen att utforma svaren. Den förberedda listan (se bilaga 2) som jag hade bestod av mina förberedda frågor och dessa frågor ställdes till alla fem pedagogerna. Under intervjuens gång noterade jag följdfrågor som jag sedan ställde. Dessa frågor varierade eftersom svaren jag fick på mina standardfrågor skiftade. Jag valde även att ringa till en av de intervjuade för att ställa några följdfrågor som uppstod efter transkriberingen för att komplettera svaren.

3.2 Urval

Informanterna i denna studie utgörs av fem förskolelärare som arbetar på fem olika förskolor i en mellanstor kommun i Sverige. Jag tog kontakt med en förskolechef och frågade om jag fick genomföra min studie inom hennes område. Jag förklarade mitt syfte samt informerade om vilka frågeställningar studien bygger på. När vi diskuterade urvalet la jag fram önskemål om att samtliga informanter skulle vara utbildade förskollärare med några års erfarenhet samt att de skulle arbeta på olika förskolor. Området jag valde att vända mig till är mycket mångkulturellt och med förskolechefens hjälp fick jag kontakt med fem förskollärare som arbetar med barn som har ett annat modersmål än svenska. Jag tog kontakt med förskolelärarna via telefon och vi bokade in intervjuerna. Jag skickade informationsbrevet (se bilaga 1) till förskolechefen och till samtliga fem förskollärare.

3.2.1 Presentation av intervjupersonerna

Jag kommer i det här avsnittet att presentera mina intervjupersoner under fiktiva namn.

Samtliga förskollärare berättar i intervjuerna att de har genomgått en fortbildningsserie som har bestått av besök ifrån en språkvetare som har instruerat dem hur de ska arbeta språkutvecklande med barnen. Samtliga förskolelärare är kvinnor och alla arbetar som utvecklingsledare på sina arbetsplatser.

Elin

Elin arbetar på en förskola med en avdelning med 17 barn. Samtliga barn utom ett har ett annat modersmål än svenska. Elin har lärarexamen från universitet. Hon har läst matematik och specialpedagogik. Elin har varit verksam inom förskolan i tre år och har tre års erfarenhet av att arbeta med barn som har ett annat modersmål än svenska.

Sofia

Sofia arbetar på en förskola som har tre avdelningar. Den avdelning som hon arbetar på har 21 barn, varav alla utom ett har ett annat modersmål än svenska. Sofia är i grunden gymnasielärare och har läst specialpedagogik och pedagogik på avancerad nivå. Hon läste sedan till förskollärarkompetens med tanke på att hon funderade på att forska inom pedagogik och då inom förskolan. Hon har även läst 20 högskolepoäng i svenska som andraspråk. Sofia arbetar just nu sitt fjärde år inom förskolan och har lika lång erfarenhet av att arbeta med barn som har ett annat modersmål än svenska.

Sara

Sara arbetar på en förskola som består av två avdelningar. Den avdelning som hon arbetar på har 15 barn och alla har ett annat modersmål än svenska. Sara är utbildad förskollärare och har även läst sociologi 20 högskolepoäng. Sara har varit verksam inom förskolan i 37 år och har 34 års erfarenhet av att arbeta med barn som har ett annat modersmål än svenska.

Lotta

Lotta arbetar på en förskola som har en avdelning med 14 barn och alla barnen har ett annat modersmål än svenska. Lotta är utbildad till förskollärare och har varit verksam inom förskolan i 24 år, varav 15 år har bestått av arbete med barn som har ett annat modersmål än svenska.

Karin

Karin arbetar på en förskola som består av två avdelningar. Den avdelningen som hon arbetar på har 21 barn och samtliga har ett annat modersmål än svenska. Karin är utbildad förskollärare och grundskollärare för yngre år. Karin har varit verksam inom förskolan i sju år och har fem års erfarenhet av att arbeta med barn som har ett annat modersmål än svenska.

3.3 Genomförande

Efter att läst in mig på ämnet utarbetade jag mina intervjufrågor. Jag valde att spela in intervjuerna med hjälp av min mobiltelefon. Detta gjorde att jag kunde koncentrera mig bättre på själva samtalet och jag kunde vara en aktiv lyssnare. Svaren jag fick transkriberades och den form av transkription som jag har använt är talspråkstranskription. Allt prat skrevs ut ordagrant men jag hoppade över upprepningar av enskilda ord, pauser och hummanden.

Björndal (2005) betonar att det finns många fördelar med att spela in intervjuerna. Svaren sparas och kan transkriberas och analysen blir lättare att genomföra när det finns en ljudinspelning. Detta eftersom intervjun kan lyssnas på ett flertal gånger. Detta anser jag var till fördel när jag genomförde min analys av materialet. Trost (2005) varnar för att icke verbala uttryck försvinner vid en ljudinspelning och det har jag haft i åtanke vid mina intervjuer. Eftersom jag genomfört semistrukturerade intervjuer och använt mig av följdfrågor har jag även noterat och dokumenterat icke-verbala uttryck som gester under intervjun för att sedan kunna gå tillbaka till sådant som uppfattades som oklart.

Vid analysen av materialet utformade jag en analysmatris. I matrisen skrev jag olika kategorier som till exempel: språkinlärning, språkstöd, modersmålets betydelse, blandning av språk och modersmålsstöd. Detta för att enkelt kunna sammanställa vad de intervjuade sagt om de olika delarna i intervjuerna. Svaren ifrån informanterna noterades i var sin kolumn och därefter jämförde jag deras olika svar för att kunna sammanställa ett resultat.

Patel och Davidsson (2011) skriver att man ofta väver samman resultatbeskrivning och tolkning vid kvalitativt inriktade undersökningar. Genom att man först presenterar resultatet av tolkningen och sedan illustrerar detta med ett citat menar författarna är ett bra sätt att redovisa resultatet. Detta arbetssätt har jag använt mig av när jag presenterar mitt resultat.

3.4 Etik

Jag har i min studie följt de forskningsetiska regler som finns enligt Vetenskapsrådet (2002). Det finns fyra huvudkrav att följa och dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet.

Informationskravet innebär att intervjuaren ska informera om arbetets syfte, att deltagandet är frivilligt samt att till exempel intervjun kan avbrytas när som helst. Jag har vid inbokandet av mina intervjuer mailat ett missivbrev (se bilaga 1) där jag informerar om studiens syfte samt vad ett deltagande skulle innebära för de deltagande.

Med samtyckeskravet menas att deltagarna själva får bestämma om de vill medverka eller inte och de kan när som helst välja att avbryta sin medverkan utan närmare motivering och utan några negativa konsekvenser. Jag har upplyst mina informanter om att deltagandet är frivilligt och att de har rätt att avbryta intervjun om de så önskar.

Konfidentialitetskravet innebär att de intervjuade personerna garanteras konfidentialitet samt att tystnadsplikt råder. Jag har i mitt missivbrev (se bilaga 1) försäkrat de deltagande förskollärarna att allt insamlat material ska behandlas konfidentiellt.

Nyttjandekravet innebär att det insamlade materialet inte får användas i annat syfte än till det som är tänkt. Det insamlade materialet ska förstöras när arbetet är klart. Jag har informerat i missivbrevet att allt material kommer att raderas efter att examensarbetet är färdigställt.

3.5 Tillförlitlighet

Trost (2005) skriver att reliabilitet är en mätning av en studies tillförlitlighet. När intervjun genomförs ska intervjuaren utgå från samma läge under samtliga intervjuer och om studien skulle göras om ska samma resultat uppnås. När jag genomförde mina intervjuer besökte jag förskollärarna på deras arbetsplatser och ingen av dem hade i förväg fått se mina intervjufrågor, vilket gjorde att alla hade samma förutsättningar under min intervju. För att tillförlitligheten skulle bli så stor som möjligt valde jag även att ha en hög grad av standardisering vilket innebar att jag ställde mina frågor i en bestämd ordning. För att öka

tillförlitligheten valde jag att spela in intervjuerna med min mobiltelefon. Detta är något som Patel och Davidsson (2011) förespråkar för att man ska kunna lyssna på intervjuerna upprepade gånger. Författarna menar att man då har större möjlighet att försäkra sig om att man har uppfattat allt korrekt.

Jag anser att tillförlitligheten kan ha blivit påverkad av urvalet av informanter på grund av att det är ett selektivt urval. Förskollärarna har blivit handplockade av förskolechefen och samtliga är utvecklingsledare och mycket kunniga inom ämnet. Samtliga förskollärare är mycket intresserade och drivna inom området svenska som andraspråk vilket gör att de har en hög kunskapsnivå inom ämnet. Resultatet hade med stor sannolikhet blivit annorlunda om urvalet skett slumpmässigt. Men jag känner att tillförlitligheten av min studie är stor eftersom erfarenheten och kunskapen hos de intervjuade visade sig vara så gedigen.

4 Resultat

I detta avsnitt presenteras en redogörelse för resultatet som har framkommit i studien. Jag har valt att presentera svaren efter de teman som mina intervjufrågor var formade efter.

4.1 Så här arbetar förskollärarna med språkutveckling

Elin berättar att de arbetar väldigt mycket med språkinlärning och att just språket är en väldigt stor del i den dagliga verksamheten. Hon anser att det är viktigt att barnen får doser både av sitt modersmål och av det svenska språket varje dag. De besöker biblioteket ofta och jobbar mycket tillsammans med föräldrarna för att stärka barnen på förskolan i deras språkinlärning. Sofia berättar att många barn kommer till förskolan och inte har pratat ett ord svenska tidigare. Hon förklarar:

Så vi tänker i flera steg. Att man arbetar både med bild och med prat och sedan med tecken. Så vi har flera hjälpmedel för att stärka, så de dels ser bilden och så vi inte bara säger en massa ord. Som när vi sjunger, sjunger vi Blinka lilla stjärna eller Imse vimse spindel, så visar vi samtidigt bilder på det vi sjunger och på det vi pratar om i sagor. Och med tecken använder vi som stöd och det är mest för de här lite yngre. Just att vi har det som stöd också när vi pratar. Man vet aldrig vad de väljer att börja prata med först.

Sara berättar att hon mest tänker på sitt förhållningssätt, hur hon kommunicerar med barnen. Hon försöker att kommunicera och använda språket så mycket som möjligt med barnen. De har bilder uppsatta på förskolan och lär barnen sånger och ramsor. Hon betonar: ”men i stort sätt så tänker jag på min kommunikation.” Lotta säger att: ”språkinlärning för mig är att hela tiden byta ut de tomma orden, att hela tiden tala om vad det är jag gör och benämna allting. Det är språkutveckling för mig.” Karin berättar att hon anser att det är viktigt att ta det i lugn takt och på barnens nivå. Det är viktigt att prata mycket och att bekräfta vad barnen säger. Hon anser att förskolan ska ge barnen det svenska språket och att föräldrarna kan ha sitt modersmål hemma tillsammans med barnen.

4.1.1 Problem och svårigheter när man ska lära sig ett nytt språk

Sofia, Sara och Lotta ser inga problem alls vid inläringen av ett nytt språk på förskolan. Elin förklarar att det största problemet är att man missförstår varandra, att man inte förstår vad den andre vill. Sara säger att det händer att det sker missförstånd. Hon säger: ”Ja, men då kan man skratta åt det. Ja, det är klart att det blir. Men jag tycker det är fel att kalla det för problem.” Karin berättar även hon att missförstånd är vanliga. De missförstånd hon beskriver är att hon som pedagog kan vara otydlig ibland i kommunikationen med barnen. Hon säger:

Man får ju backa bandet på sig själv och liksom inse vad var det jag egentligen sa. Som en annan kan säga: Jamen hoppa i overallen. Barn tar ord ganska så exakt. Då kan de stå och stirra på en och, va? Det går ju inte att hoppa i overallen. Det går inte. Och de försöker och försöker. Så det kan bli mycket missförstånd. Då får man ju rannsaka sig själv. Vad var det jag egentligen sa innan man går vidare.

Sofia och Lotta anser inte att det ofta sker missförstånd. Lotta berättar att det däremot är vanligt att det sker konflikter i leken när man inte har språket. Hon förklarar: ”Men har du inte språket så är det ju nävarna som går först och gråten och ilskan som kommer. Några andra problem kan jag inte säga att jag tycker det är.”

4.1.2 Organiserade lekar eller aktiviteter

Elin, Lotta och Karin berättar att de inte har några organiserade lekar eller övningar för att träna på språket. De förklarar alla tre att de anser att språkinläringen bäst sker i det vardagliga samtalet och att allt de gör är språkinläring. Elin berättar:

Nej inte så utan vi använder ju det dagligen hela tiden. Vi pratar ju hela tiden varje dag med barnen och så där. Det är ju alla lekarna vi gör som är språkinläring. Allt vi gör är ju språkinläring.

Lotta berättar att de har samlingar med språkpåsar och flanosagor men mest för att ha en rolig och mysig stund tillsammans och inte i språkutvecklingssyfte. Hon säger:

Nej, inga speciella lekar så, utan jag tror fortfarande att det ska ske här och nu. Att du hela tiden benämner vad du gör. Alltså jag tror på det. Jag tror inte att det blir, speciella lekar. Jag tror att det bara är en droppe i havet. Utan det viktigaste är att du pratar hela tiden med barnen och gör det ordentligt så att säga.

Karin förklarar hur viktigt det är att som pedagog prata i hela meningar och att beskriva allt som man gör. Hon menar att det är språkutvecklande att bekräfta och benämna allt som finns runt omkring barnen i deras närmiljö och att barnen då lär sig orden fortare.

Sofia förklarar att samlingen är en uppskattad höjdpunkt för barnen där de tränar språket. Samlingarna består av mycket rim, ramsor, flanosagor, högläsning och sånger. Hon berättar att oavsett vad som görs i samlingen använder de alltid bilder som förstärkning för att göra det mer tydligt och konkret för barnen.

Karin berättar att de har ett helt rum med mängder av lådor och påsar med material. Hon berättar vidare att det finns material till sånger, sagor och dramapjäser som till exempel Bockarna Bruse och Törnrosa.

Sofia och Sara förklarar också att de tror att den bästa språkinlärningen sker i vardagen genom att man upprepar och bekräftar vad barnen säger och att man hela tiden sätter ord på och benämner allting. Sara berättar att det hon hela tiden tänker på det här med specifika ord, att hon inte använder tomma ord och att hon förlänger meningarna. Hon tänker på att prata om vad hon gör med sina händer. Hon förklarar: ”Till exempel när jag sätter på en haklapp på barnet så säger jag till barnet att: Nu knyter jag haklappen runt din hals. Att jag talar mycket.”

4.1.3 Förstaspråksinlärning och andraspråksinlärning

När det gäller skillnaden mellan förstaspråksinlärning och andraspråksinlärning anser Sofia, Lotta och Karin att största skillnaden är att förstaspråket pratar de ju mycket hemma. De hör modersmålet många fler timmar än vad de hör det svenska språket. Lotta säger:

Är det ditt eget modersmål så har du ju det hemma, du pratar du ju det hela tiden. Du hör ju det hela tiden. Men så att komma till oss och inte ha något annat språk än ditt hemspråk, då blir det ju det att vi är ju de enda andra som de möter med det andra språket. Så det som de får, får de ju oftast utav förskolan och skolan.

Sara belyser vikten av förstaspråksinlärningen och hon betonar vikten av att föräldrarna talar sitt hemspråk med barnen hemma. Hon förklarar att det är i sitt förstaspråk som man har känslolivet och identiteten.

Samtliga förskollärare betonar att förstaspråksinläringen är otroligt viktig för andraspråksinläringen. Det är viktigt att ha en bra grund i sitt modersmål anser pedagogerna och de är överens om att det då är lättare att lära sig ett annat språk.

Samtliga förskollärare beskriver ett gott samarbete mellan hem och förskola. Elin säger:

Ja, absolut. Och det är en viktig tillgång för att det ska fungera. Att det ska fungera, ja, språkmässigt med barnen. Så är det viktigt att ha föräldrarna. Att kunna fråga och kommunicera.

Sofia berättar att det finns bokpåsar med böcker på olika språk som familjerna får låna hem och att de pratar mycket med föräldrarna om vikten av prata med barnen och att läsa för barnen. Pedagogerna kan ge föräldrarna tips och idéer om de till exempel inte vet riktigt vad man ska göra. Sofia berättar vidare att de förklarar för föräldrarna hur de jobbar för att få med dem så mycket som möjligt i verksamheten och att en del föräldrar kan vara lite rädda om de inte har språket, men då brukar de använda sig av tolkar.

Sara berättar att hon tycker föräldrakontakten är viktig. Hon säger: ”Vi har ett väldigt kamratligt samarbete här med föräldrarna.” Lotta förklarar att hon har ett mycket bättre samarbete med föräldrar som har ett annat modersmål än vad hon har haft på en förskola med svenska föräldrar. Det är viktigt att få en bra relation med föräldrarna för att de ska känna sig trygga att lämna sina barn på förskolan förklarar hon. Hon berättar att många föräldrar fortfarande är asylsökande och att de inte vet hur vår traditionella barnomsorgskultur ser ut i Sverige för att de själva aldrig har gått på förskola. Det blir enligt henne en tätare och mer nära kontakt med dessa föräldrar.

Karin berättar att de har ett bra samarbete med föräldrarna och att de uppmanar barnens föräldrar att prata sitt modersmål hemma. Hon berättar att en del föräldrar frågar pedagogerna om de borde prata svenska hemma för att de vill att barnen ska lära sig svenskan bättre men att de då säger att de ska prata sitt modersmål så mycket som möjligt hemma för att de ska få en stark bas i modersmålet. Hon menar att svenskan får barnen genom förskolan.

4.1.4 Barngruppens behov av språkstöd

Alla förskollärarna berättar att deras barngrupper ligger väldigt olika utvecklingsmässigt till när det gäller språket. Elin berättar att hennes barngrupp ser väldigt olika ut just i språket. En del barn kan knappt ett ord svenska medan vissa barn pratar alldeles flytande.

Sofia berättar att barnen lär sig otroligt fort och att hon generellt tycker att de pratar bra svenska i hennes barngrupp. Sara säger att barnen ligger väldigt olika till och att barn är väldigt olika. En del barn har enligt henne en mycket större språklig begåvning och lär sig snabbare.

Lotta berättar att barnen i hennes barngrupp befinner sig på väldigt olika nivå. De barn som nyss har kommit till Sverige kan nästan ingen svenska alls och de barn som har varit i Sverige ett tag pratar bättre svenska än många svenska barn. Lotta säger:

Vissa lär sig otroligt snabbt. Och även har ett väldigt rent uttal och så finns det dem som kanske har varit här väldigt länge eller har mycket syskon också som inte heller, som inte har något språk alltså. Man hör knappt vad som de säger. Så det är en stor, stor skillnad.

Karin berättar att en stor del i arbetet med barnen är att ta reda på familjens bakgrund och vad de har med sig i sin kulturella ryggsäck. Behoven är olika och det är enligt henne viktigt att ta reda på så mycket som möjligt för att kunna hjälpa barnen på bästa sätt i verksamheten på förskolan.

4.1.5 Så här planerar pedagogerna sin verksamhet när barnen befinner sig på olika utvecklingsnivå

Sofia berättar att de alltid använder sig av bilder i verksamheten. Hon menar att alla barn oavsett kunskapsnivå mår och lär sig bra av att man visar en bild samtidigt som man till exempel pratar och sjunger. Eftersom de alltid visar bilder i kombination med prat anser Sofia att de får med alla barnen. Genom att lägga sig på en låg nivå och använda mycket bilder så förstår alla och det blir en inkluderande verksamhet.

Sara säger att de inte planerar verksamheten längre utan att det mest var förr man gjorde det. Men om de märker att ett barn skulle behöva mer träning i något så försöker de att göra det med barnet tillsammans med något annat barn i en mindre grupp. Karin berättar också att om

de märker att ett barn behöver mer stöd så pratar de i personalgruppen om hur de ska kunna stötta barnet bäst i sin utveckling. De delar sedan in barnen i smågrupper där de har olika aktiviteter.

Lotta berättar att de genom olika typer av samtal stöttar och ger den stimulans som just det enskilda barnet behöver. Hon förklarar:

Men vissa barn så får du lägga dig på en lite lägre nivå men det ska ändå vara i proximala zonen. Så det ändå liksom är lite utveckling på gång. Så de har lite att ta utav, lite mer att lära sig eller om man ska säga. Än att om jag lägger mig för lågt då händer det ju ingenting i deras språkutveckling. Utan att jag måste ju hela tiden veta på ett ungefär var som du befinner dig för att jag hela tiden ska kunna lägga mig lite lite snäppet högre. Så att jag kan utmana dig i ditt språk.

4.2 Förskolelärnarnas tillvägagångsätt

Alla förskollärare betonar vikten av att prata mycket med barnen för att de ska få höra det svenska språket så mycket som möjligt. Karin berättar att barnen oftast bara hör det svenska språket när de är på förskolan och att det är viktigt att använda språket verbalt så mycket som möjligt för att ge barnen en bra förutsättning när de sedan ska börja skolan.

Samtliga förskollärare berättar även att de använder sig mycket av gester, mimik och att man pekar och använder kroppsspråket mycket vid kommunikationen på förskolan. Sofia säger: ”Ja med gester, att man visar dem. Det funkar med bilder och tecken och språk. Att man helt konkret visar dem vad man menar.”

De flesta förskollärare berättar att de använder sig mycket av bilder när de kommunicerar med barnen medan en anser att det är bättre att visa konkret material samtidigt som man pratar, läser eller sjunger. Elin berättar att de arbetar mycket med känslor och empati och att de då använder sig av känslkort för att barnen ska kunna förmedla hur de känner sig.

Karin och Sofia berättar att de har tagit kort på verksamheten och att barnen då kan visa bilder på vad de vill göra om de inte har tillräckligt med språk för att kunna berätta det med ord. Vill

de till exempel göra ett pärlhalsband eller spela dator visar de kortet som föreställer det. Lotta menar att de använder mer konkreta saker än bilder. Hon säger:

När du sjunger en sång att du använder konkreta föremål istället som visar verkligen vad det är. För många av och vissa bilder är så pass dåliga, så barnen förstår inte vad det är för något. För det är liksom bara en platt yta. Det är liksom inget konkret, levande eller om man ska säga. Föremål som du kan ta i handen och titta på och verkligen undersöka. Så vi använder mer saker.

Något som de flesta av förskollärarna tar upp är att det är vanligt att man som pedagog lär sig en del fraser på barnens modersmål som till exempel: ”kissa, äta, vatten, ledsen och mamma kommer snart”. Detta blir till en hjälp i arbetet med barnen innan de har kommit igång med det svenska språket.

4.3 Förskollärarnas arbetssätt för att stärka det svenska språket

Alla förskollärare anser att språket tränas bäst i vardagliga situationer och det är viktigt att tänka på hur man uttrycker sig. Att det är viktigt att prata i hela meningar, förlänga meningar, att sätta ord på alla tomma ord och att hela tiden benämna vad man gör med händerna. Lotta berättar att språkinläring för henne är när det sker i vardagen. Hon berättar:

Jag vill inte med små instuckna perioder eller språkinläring. Utan att jag vill att det ska vara så att hela tiden i vardagen, att när man knäpper en knapp så säger man: jag knäpper knappen och då har man knappen i handen och jag har knapphålet. Man stoppar i armen i ärmen, vi drar upp din dragkedja på din jacka. Har de kommit längre i sin språkutveckling blir det på din dunjacka, i din röda, den glänsar. Beroende på vad det är för någonting och lägger mig precis snäppet över. För att det ska bli det här vardagliga, här och nu. När jag verkligen är intresserad. När jag vill fråga någonting, då, proppar jag in.

Karin säger att de uppmuntrar barnen att prata så mycket som möjligt och att de inte rättar barnen och säger att de gjort fel utan att de bara säger den rätta meningen åt dem. För att de ska få höra den rätta meningen.

4.4 Modersmålets betydelse när barnen ska lära sig ett nytt språk

Samtliga förskollärare är överens om att modersmålet har stor betydelse när man ska lära sig ett nytt språk. De är helt eniga om att det är lättare att lära sig ett andraspråk om man har en bra grund i sitt modersmål. Något som de flesta pedagoger nämner är att det är viktigt att ha en förståelse på sitt modersmål. För att man ska kunna lära sig ett ord på ett nytt språk behöver man kunna ordet på sitt modersmål. Lotta säger:

Vet jag vad det heter på somaliska så kan jag lära mig det på svenska men vet jag inte vad det heter på mitt eget språk, har jag inte ett ord för det så kan jag inte heller få samma betydelse. Jag tror inte heller att jag lär mig lika lätt. Jag tror att det är jätteviktigt att du har ett bra modersmål.

Elin lyfter fram att det är viktigt att barnen får utveckla båda språken, för att på så sätt lättare lära sig svenska. Sofia berättar att all forskning hon läst säger att modersmålet är viktigt och är grunden för att lära sig ett nytt språk.

4.5 Blandning av modersmålet och det svenska språket

Sofia och Lotta anser inte att barnen blandar de olika språken. Lotta berättar att barnen istället blir mer tysta och stakar sig mer än att de blandar modersmålet med det svenska språket. Sofia anser att det mer är att barnen kodväxlar med varandra. Hon berättar att hon ibland kan höra att de byter språk mitt i ett samtal men att det är väldigt sällan ett barn säger en halv mening på svenska och sedan resten på sitt modersmål. Hon berättar vidare att kodväxling är något som de som pedagoger uppmuntrar. Det är en fantastisk egenskap för barnen att kunna göra det och det ger dem en möjlighet att prata även sitt modersmål på förskolan. Hon betonar: ”Pratar de med varandra så får de prata vilket språk som de vill. Det är ju bara ytterligare en anledning att få prata med sitt språk.”

Elin, Sara och Karin berättar att det är vanligt att barnen blandar sitt modersmål och det svenska språket. Elin berättar att de ibland tar hjälp av föräldrar för att översätta ord som barnen använder på sitt modersmål. Sara säger att det inte är något märkvärdigt att barnen blandar språken och att det ger sig med tiden. Det enda som är viktigt är att de vuxna är konsekventa. Pedagogerna ska hålla sig till svenska och föräldrarna ska hålla sig till sitt språk anser hon. Karin berättar att det som inte kommer på svenska, kommer på modersmålet och att barnen brukar hjälpa till och berätta vad orden betyder för pedagogerna.

4.6 Högläsningen roll när det gäller språkinlärning

Samtliga förskollärare anser att högläsning har en viktig och betydande roll för språkinlärningen, om man läser på ett bra sätt. Det gäller att prata om boken, bilderna och om vad som händer i boken för att det ska vara utvecklande. Lotta säger:

Har du en högläsning där du själv lever dig in i boken, pratar om boken om vad den handlar om, ställer frågor och kan bygga broar över till barnens värld. Har du sett något sådant? Har ni någon sådan hemma? Att man pratar om allting i boken. Då får man mer förståelse för både för språket och för boken.

Alla förskollärarna berättar att de har högläsning dagligen efter lunchen. Barnen delas då in i mindre grupper och läser. Ibland pratar de om bilderna i en bok tillsammans. Sofia, Sara och Karin berättar att en högläsningssituation kan se väldigt olika ut beroende på gruppen barn. Sofia berättar att om det är barn som inte kan så mycket svenska brukar hon istället samtala kring bokens bilder. Det anser hon är mer givande än om barnen bara får höra en massa ord komma flödande som de inte förstår. Karin berättar att det är vad barnen vill som styr högläsningen. Vill de bara prata om bilderna och sitta och peka istället för att läsa texten gör de det istället. Det viktigaste är enligt henne att barnen får höra det svenska språket.

4.7 Modersmålsundervisning

Samtliga förskollärare berättar att det inte finns någon modersmålsundervisning i förskolan men att det finns ett samarbete med en närliggande skola. Under vissa perioder kommer det

barn från skolan och läser för barnen på deras modersmål. De tar med sig egna böcker och sitter i mindre grupper och läser och samtalar på deras modersmål.

Sofia berättar att hon tycker barnen borde få mer modersmålsstöd i förskolan eftersom det står i läroplanen att barnen ska få utveckla alla sina språk. Lotta berättar att de försöker att få in så mycket modersmål som möjligt i förskolans verksamhet. De har mycket böcker på de olika modersmålen och även cd-skivor som de kan lyssna på med hörlurar.

Alla förskollärare berättar att det är vanligt att det finns flerspråkig personal på förskolorna som brukar kunna hjälpa till när det är svårt att förstå. Sofia säger att det är vanligt att de vikarier som kommer är flerspråkiga och att de brukar uppmuntra dem att prata på deras modersmål med barnen när de sitter i mindre grupper. Det kan till exempel vara att de läser en bok eller pratar kring en bok på deras modersmål. Det ses som ett tillfälle att få in barnen förstaspråk i verksamheten.

Karin berättar att de har flerspråkig personal i arbetslaget och att de ibland pratar på modersmål med barnen om det är något som de inte förstår. Men hon förklarar att hon anser att pedagogerna ska prata svenska med barnen och att modersmålet är föräldrarnas ansvar att lära dem. Hon menar på att det är gångbart att pedagogerna pratar modersmål med barnen ibland för att barnen ska bli trygga och det är framförallt i inskolningsperioder som det kan vara till stor hjälp. Även Sara berättar att det är vanligt att flerspråkig personal har hand om inskolningar för att underlätta för barnen.

5 Analys och diskussion

I det här avsnittet kommer jag utifrån presenterad litteratur analysera och diskutera mitt resultat. Slutligen kommer jag även att diskutera metoden.

5.1 Analys

Nauc ler m.fl. (1989) och Ladberg (1996) skriver att språk går ut på kommunikation och att det handlar om att kunna m tas och samtala med andra individer. Beträffande möjligheten att hjälpa barnen att utveckla ett stort och rikt ordförråd betonar samtliga förskollärare vikten av kommunikation och de anser att det vardagliga samtalet är det viktigaste inl rningstillf llet när det gäller språkinlärning. Det är viktigt att kommunicera mycket med barnen för att de ska få höra så mycket svenska som möjligt anser alla fem förskollärarna. Jag håller med förskollärarna och författarna att kommunikationen är grunden till språket. Samtalet är viktigt för språkutvecklingen och det sociala samspelet mellan pedagog och barn  r avgörande f r tillg nandet av språket. Philipsson (2004) skriver att när man ska lära sig ett nytt språk handlar det om att lära sig det nya språkets uttal, ordförråd, diskurs, pragmatik samt grammatik. Abrahamsson (2009) förklarar att grunden till att lära sig svenska som andraspråk  r att lära sig de olika fonemkategorierna och deras speciella ljudbildning och då  r det precis som förskollärarna förespråkar jätteviktigt att få höra det svenska språket så mycket som möjligt. Jag anser att det är viktigt för barnen ordförråd att få bada i språket. Det är viktigt att få många tillfällen att få höra och öva sig att prata det nya språket.

Gibbons (2009) menar att man lär sig språk i olika sociala situationer och att det är viktigt att pedagogerna ger ett bra stöd vid språkinlärningen och att de arbetar aktivt med inlärningen av ett andraspråk. Sofia berättar att de alltid använder sig av bilder och tecken som förstärkning i kombination med prat. Det anser jag är ett bra arbetssätt att förstärka det verbala språket med tecken och bilder då det blir mer tydligt och konkret. När barnen ser en bild samtidigt som de här det svenska ordet kan de om de har ett ord för det på sitt modersmål koppla ihop orden och få en förståelse för vad det betyder och de ökar då sitt ordförråd på andraspråket.

Något som alla pedagoger belyser är vikten av att prata i hela meningar, att förlänga meningar, bekräfta vad barnen säger, att upprepa ord samt att inte använda tomma ord utan att sätta ord på allt du säger och gör. Detta är något som Ellneby (2008) lyfter fram som angeläget. Författaren poängterar att det sociala samspelet mellan pedagog och barn är betydelsefullt och att det är viktigt att pedagogerna är tydliga och benämner och bekräftar olika föremål för barnet för att språkutveckling ska ske. Skans (2011) förespråkar att pedagogernas språkliga kompetens är betydelsefull och att det är viktigt att pedagogerna använder ett riktigt och varierat språk. Sara och Lotta berättar att de tänker på vilken svårighetsgrad de lägger samtalen på för att utmana barnen i kommunikationen. Lotta säger att det är viktigt för barnens språkutveckling att man hela tiden lägger sig snäppet högre, än vad barnet redan kan, i samtalen för att de ska lära sig så mycket svenska som möjligt. Sara poängterar att hon tänker på att använda mycket synonymer när hon pratar just för att barnen ska lära sig så många olika ord som möjligt. Jag anser att det är bra för språkutvecklingen när man inte använder ett förenklat språk när man pratar med barnen. Det är viktigt att man pratar mycket med barnen och att man inte är rädd för att använda svåra ord. Min uppfattning är att man ska lägga sig på barnens nivå samtidigt som det ska vara utmanande och språkutvecklande. Barn är helt otroliga på att lära sig språk och det är viktigt att inte underskatta barnens språkliga förmåga.

Samtliga förskollärare anser att högläsningen har en betydande roll för språkutvecklingen och alla förskolorna läser dagligen för barnen. Alla är eniga om att det är viktigt att prata och föra samtal om bilderna i böckerna. Lotta betonar att hon tror mer på den högläsning som sker mer spontant när barnen själva kommer och säger att de vill höra en saga, än på den mer påtvingande högläsningen som sker när barnen ska vila efter maten. Sara säger att det kan vara svårt med högläsning med små barn och att det är viktigt med inlevelse och att man får vara lite skådespelare och göra boken intressant. Även Lotta anser att inlevelsen är jätteviktig för att högläsningen ska bli bra och hon betonar att högläsning kan vara riktigt dåligt om man bara läser texten rakt av utan att stanna upp och prata om innehållet samt ställa frågor till barnen. Elin berättar att de ibland hittar på egna sagor tillsammans med barnen. Barnen får då tillsammans bestämma vad som ska hända i sagan. Flanosagor som består av bilder man sätter upp på en tavla samtidigt som man läser en text är något som alla pedagoger använder sig av i verksamheten. Lotta nämner det mest som en rolig aktivitet medan de andra använder sig mer av det som en språkutvecklande aktivitet. Lotta och Elin berättar att de inte har några organiserade aktiviteter för att jobba med språkinläring. Lotta menar att samlingar med

språkpåsar, flanosagor, rim och ramsor och så vidare är roligt, men det är inte det som är språkinläring för henne. Lotta betonar att det är den vardagliga kommunikationen som är avgörande för att språkutveckling ska ske. Detta är något som även Gibbons (2009) förespråkar. Språkinläringen gynnas enligt henne när språk och undervisning integreras och hon menar att språket utvecklas som mest i meningsfulla sammanhang. Sofia menar att samlingar är en höjdpunkt för barnen och att de använder sig av mycket bilder, sång, rim, ramsor och drama i samlingen med fokus på språkinläring. Även Sara anser att det är bra med samlingar och att de till viss del använder sig av organiserade aktiviteter för att träna språket. Drama, språkpåsar, ramsor och sånger är exempel på vad de brukar göra. Karin och Sara berättar att de brukar jobba med språkstöd tillsammans med barnen i smågrupper för att träna på saker som just de barnen behöver stöd i. Jag anser att det är bra med samlingar utifrån ett språkutvecklingssyfte men det är viktigt att man som pedagog ifrågasätter samlingens roll. Är det språkutvecklande eller är det en jobbig stund att behöva sitta stilla? Kortare samlingar med språkutvecklande aktiviteter är ett viktigt komplement till den vardagliga kommunikationen anser jag.

Nästan alla förskollärare nämner sång som en bra aktivitet för språkinläring. Sofia berättar att de sjunger mycket och att de visar bilder samtidigt som de sjunger. Hon berättar även att de brukar sjunga på barnens modersmål. Nästan alla förskollärare berättar att de har lärt sig ord och fraser på barnens modersmål och att det kan vara till stor hjälp när man inte förstår varandra. Skans (2011) skriver i sin studie att när pedagoger är villiga att lära sig vanligt förekommande fraser på barnets modersmål visar det att de är intresserade och engagerade i sin yrkesroll. Jag håller med Skans (2011) att detta är ett gynnande arbetssätt på en mångkulturell förskola. Det är viktigt att barnen känner att deras språk är lika betydelsefullt som det svenska språket.

Svensson (2009) tar upp att språk inte bara består av det verbala språket utan att kroppsspråk, teckenspråk, piktogram samt punktskrift också är viktiga delar inom språket. Alla förskollärare berättar att kroppsspråk, tecken och gester är vanliga hjälpmedel vid språkinläringen och att mycket konkret material används som språkstöd. Precis som Skans (2011) redovisar i sin avhandling påvisar även mitt resultat att det är vanligt att pedagoger använder konkret material och föremål som stöd för språkutvecklingen. Elin, Sofia och Karin använder mycket bilder medan Lotta anser att bilder bara är en platt yta och att det är bättre med en konkret sak som visar ordet istället. Sofia och Karin berättar att de har bilder som stöd

när barnen ska välja vad de vill göra. Då har de tagit kort på verksamheten och barnen kan då peka på den bild som visar den aktivitet som barnen vill göra. Jag förespråkar ett multimodalt arbetssätt med mycket konkret material och bilder. Alla barn lär på olika sätt och det är viktigt att kunna förklara och visa barnen på olika sätt.

Sofia, Lotta och Karin anser att största skillnaden mellan förstaspråksinläring och andraspråksinläring är att förstaspråket pratar de mycket hemma. De hör modersmålet många fler timmar än vad de hör det svenska språket. Sara förklarar vikten av förstaspråksinläringen. Det är i sitt modersmål som man har känslolivet, sin identitet och sin trygghet säger hon. Sigurd och Håkansson (2007) förklarar även de att det finns en skillnad i inläringen av förstaspråket och andraspråket på grund av att det är i förstaspråket som man utvecklas kognitivt. Svensson (2009) styrker också att språkutvecklingen har stor betydelse för den kognitiva utvecklingen. Författaren bekräftar även det som Sara säger om språk och identitet. Författaren skriver att språket är en del av identitetsutvecklingen. Det är även något som jag anser stämna. När man växer upp och lär sig sitt förstaspråk utvecklas man även kognitivt och känslomässigt. Allas förkunskaper och kulturella ryggsäck skapas när vi är små och lär oss basen i vårt förstaspråk. Vi socialiseras in i både språk och kultur.

Användningen av modersmålet i förskolan upplevs som vanligt och tillåtet på förskolan. De flesta förskollärare menar på att det är vanligt att barnen blandar sitt modersmål och det svenska språket när de pratar. Detta är något som Ellneby (2008) skriver är vanligt i början av språkinläringen. Förskollärarna förklarar i intervjuerna att de anser att det är helt acceptabelt. Sara säger att det är så vanligt att det inte är något speciellt med det, utan att de uppmuntrar sina barn att prata båda språken. Hon menar att det ger sig med tiden att de inte blandar språken.

Elin berättar att de brukar ta hjälp av föräldrarna för att förklara ord som de inte förstår på deras modersmål. Sofia menar att deras barn inte blandar språken utan att det istället ofta händer att de kodväxlar och byter språk mitt i en lek eller i ett samtal. Hon anser att det är en viktig egenskap och de uppmuntrar barnen att prata på sitt modersmål med varandra. Det är ett viktigt tillfälle att få prata sitt modersmål menar hon. Det står i läroplanen att barnen ska få tillfälle att utveckla båda språken och hon anser att barnen får för lite av sitt modersmål i förskolan. Yazici m.fl. (2010) anser precis som Sofia att det borde finnas modersmålsstöd i förskolan. Det skulle enligt författarna hjälpa barnen när det gäller framtida kunskaper i

skolan. Det anser jag också skulle vara bra om det fanns tillgängligt på förskolan för att skapa så bra möjligheter som möjligt för barnen när de sedan ska börja skolan. Skolan ställer stora språkliga krav på eleverna och jag är helt övertygad om att fler flerspråkiga elever skulle uppnå målen i skolan om de hade fått modersmålsstöd redan i förskolan. Ingen av förskolorna som jag har besökt har något modersmålsstöd i verksamheten men möjligheten att använda tolkar finns alltid vid inskolningar och utvecklingssamtal. Fyra av fem förskollärare berättar att de har ett samarbete med skolan och att skolbarnen kommer till förskolan och läser böcker för barnen på deras modersmål. Tanken är att de ska prata så mycket modersmål som möjligt under dessa tillfällen och det är ett mycket uppskattat samarbete. Samtliga förskollärare berättar att de pedagoger och vikarier som är flerspråkiga brukar kunna vara till stöd vid behov och att det är en viktig tillgång vid inskolningar. Sofia berättar att hon brukar uppmuntra de flerspråkiga vikarierna att prata och läsa för barnen på deras modersmål för att barnen ska få mer av sitt modersmål på förskolan. Detta är även något som Skans (2011) lyfter fram i sin studie som vanligt hos flerspråkiga pedagoger och jag håller med honom att det är ett gynnande arbetssätt som ökar barnens förståelse.

Samtliga förskollärare är helt överens om att modersmålet har en avgörande betydelse när det gäller att lära sig ett andraspråk. De anser att det är jätteviktigt att ha en bra bas i sitt modersmål och att man måste ha en förförståelse på sitt modersmål för vad saker och ting är, för att kunna lära sig det på ett andraspråk. Alla förskollärare uppmuntrar barnens föräldrar att prata modersmål hemma med barnen för att barnen ska få en bra språklig grund att stå på. Föräldrakontakten är något som både Benckert m.fl. (2008) och Sandvik och Spurkland (2011) betonar som betydelsefullt. Författarna understryker att det bästa för språkutvecklingen är att pedagogerna arbetar tillsammans med föräldrarna för att utveckla barnens språk. Det är viktigt att pedagogerna informerar föräldrarna om modersmålets viktiga roll för tillägnandet av ett andraspråk. Sandvik och Spurkland (2011) menar att det är viktigt att både föräldrar och barn känner att deras språk och kultur är viktig och accepterad. Skans (2011) förespråkar ett interkulturellt arbete i förskolan och belyser vikten av att barnen känner att deras språk har samma värde som det svenska språket. Det lyfter även Sara fram i intervjun som betydelsefullt. Hon säger att det är viktigt att visa både barn och föräldrar att deras språk är viktiga. Bedore m.fl. (2011) skriver att det är vanligt att pedagoger inte har tillräcklig förståelse för barnets kultur och modersmål. Det är inte något som jag kan styrka utan jag har i min studie kommit fram till att samtliga pedagoger har en mycket stor kunskap och förståelse för barnens kulturer och språk.

Hyltenstam (2007) och Yazici m.fl. (2010) betonar även de att det är viktigt att ha en bra bas i sitt modersmål när man ska tillägna sig ett andraspråk. Hyltenstam (2007) menar att när barnet utvecklar båda språken parallellt förstärker och stödjer språken varandra. Det är lättare att lära sig ett begrepp på andraspråket om man har ett ord för det på sitt modersmål. Detta är något som Sara lyfter fram som betydelsefullt. Hon säger att för att barnet ska lära sig vad till exempel skål heter på svenska behöver barnet ha ett ord för skål på sitt modersmål.

På frågan vad som kunde vara största problemet vid inläringen av ett andraspråk svarar Sofia och Sara att de inte ser några problem alls medan Elin och Karin anser att största problemet är att det blir missförstånd och misstolkningar när man inte förstår varandra. Sara beskriver att det kan bli missförstånd men att hon inte ser det som något problem utan att det gäller att ha lite humor och kunna skratta tillsammans när det blir tokigt. Lotta ser inte heller några direkta problem men berättar att det är vanligt att det blir konflikter, slagsmål och knuffar när man inte förstår varandra. Ladberg (1996) förklarar att språket behövs för att människor ska förstå varandra och för att de ska kunna möta varandra. Svensson (2009) anser att det viktigaste med språkutvecklingen är just den sociala funktionen mellan individer. Individer skapar samhörighet och gemenskap genom språket och för att kunna ha ett kunskapsmässigt utbyte av varandra behövs språket. Naucmér m.fl. (1989) betonar också att språk ger en grupptillhörighet och att språk behövs för att kunna fungera tillsammans och för att kunna utvecklas.

Något som alla förskollärare berättar är att de ha ett väldigt bra samarbete med barnens föräldrar. Lotta, Sofia och Karin berättar att det är vanligt att de får hjälpa och stötta föräldrarna med till exempel papper ifrån myndigheter. Lotta säger att hon har ett bättre samarbete med föräldrarna på en mångkulturell förskola än med föräldrarna på en förskola med svenska barn. Sara säger att hon har ett mycket kamratligt samarbete med barnens föräldrar och att det handlar om trygghet och förtroende. Hon berättar att det var länge sedan de slutade med vanliga föräldramöten för att det inte fungerade bra med föräldrarna. Nu för tiden har de fest istället när de har föräldramöten och då kommer så gott som alla.

Elin lyfter fram att hon önskar att hon kunde prata fler olika språk för att kunna ge barnen mer stöd. Hon berättar även att barnen leker väldigt bra tillsammans på förskolan trots att de inte kan prata så bra med varandra. Sara menar att det inte är bra med barngrupper som består av nästan bara utländska barn utan det behövs mer svenska barn i gruppen för att de flerspråkiga

barnen ska kunna lära sig mer svenska. Hon anser att man då skulle kunna använda sig mer av den proximala utvecklingszonen. Jag förstår vad Sara menar och jag håller med henne i det hon säger. För att det språkliga utbytet ska bli bra behövs det mer svenska barn i barngruppen. I det sociala samspelet mellan barn lär de sig saker hela tiden, men om det är bara flerspråkiga barn i gruppen som inte kan prata så bra svenska blir inte det språkliga utbytet gynnsamt.

Sofia berättar om ett projekt som hennes kollega har startat tillsammans med kommunen. De barn vars föräldrar läser på SFI eller är arbetslösa träffas varje onsdag på kulturarenan i skolan som ligger i samma område. De äter mellanmål, umgås och sjunger tillsammans. Det är ett bra tillfälle för både föräldrar och barn att lära sig mera svenska.

5.2 Metoddiskussion

Jag valde att använda mig av kvalitativa intervjuer för att undersöka hur fem förskollärare på fem olika förskolor väljer att arbeta för att stärka det svenska språket hos barn som har svenska som andraspråk. Anledningen till att jag valde den metoden är att jag ville med hjälp av öppna frågor få fram ett innehållsrikt material med pedagogernas egna ord och tankar.

Överlag anser jag att intervjuerna gick bra. Första intervjun jag genomförde blev dock lite kort och jag saknade mycket information efter transkriberingen. Anledningen till detta tror jag berodde på att jag var lite nervös och att jag var ovan att intervjua. Istället för att ställa följdfrågor och be om konkreta exempel var jag istället mer tyst och neutral. Det var jag för att jag ville ge den intervjuade mycket talutrymme men det hade istället motsatt effekt. Jag valde att ringa till den förskolläraren för att komplettera intervjun med några följdfrågor för att fylla ut svaren. Vid andra intervjun var jag mer förberedd och hade mer följdfrågor i beredskap samt att jag bad om mer konkreta exempel från förskolans verksamhet. Detta gav mig ett mer innehållsrikt material och resterande intervjuerna gick bra.

Något jag upptäckte under flera intervjuer var att eftersom mina frågor hade en låg grad av strukturering och en hög grad av standardisering hade de intervjuade redan svarat utförligt om vissa saker när jag kom till vissa frågor. Frågorna gick lite in i varandra och det kändes som

att de intervjuade fick upprepa sig lite ibland. Detta var inte något som upplevdes som negativt av någon av de intervjuade och jag anser att jag fick väldigt utförliga svar.

6 Avslutning

Mina slutsatser av studien är att samtliga intervjuade förskollärare arbetar väldigt medvetet med språkinlärning och stimulering av språket. Alla förskollärarna är engagerade och mycket intresserade av sitt arbete med flerspråkiga barn. Eftersom alla förskollärare har genomgått samma fortbildning, har samtliga ett liknande arbetssätt när de arbetar med språkstimulans hos barnen. När det gäller språkutveckling arbetar alla genomgående med det vardagliga samtalet. Det är enligt dem viktigt att prata i hela meningar, att förlänga meningar, bekräfta vad barnen säger, att upprepa ord samt att inte använda tomma ord utan att sätta ord på allt du säger och gör.

Jag märkte under intervjuerna att pedagogerna arbetar på ett likartat sätt som litteraturen föreskriver. Samtliga pedagoger var mycket inlästa på ämnet om hur man ska arbeta på bästa sätt med språkutveckling hos barn som har svenska som andraspråk. Samtliga pedagoger förstod vilken betydande roll modersmålet har för tillägnet av ett andraspråk och det var acceptabelt för barnen att använda sitt modersmål på förskolan.

Avslutningsvis vill jag betona att förskolan och pedagogen har en betydande roll när det gäller språkutveckling hos flerspråkiga barn. Det är viktigt att pedagogerna ger ett bra stöd vid språkinlärningen och att de arbetar aktivt med inlärningen av ett andraspråk.

Litteraturförteckning

- Abrahamsson, N. (2009). *Andraspråksinlärning*. Lund: Studentlitteratur.
- Ahrne, G. & Svensson, P. (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.
- Bedore, L-M., Pena, E-D., Joyner, D., & Macken, C. (2011). Parent and teacher rating of bilingual language proficiency and language development concerns. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*. Vol. 14, No. 5, September 2011, p.489-511. ISSN: 1367-0050. (Hämtad på ERIC – Education Resource Informationcenter. 14/4-2014).
- Benckert, S., Håland, P. & Wallin, K. (2008). *Flerspråkighet i förskolan*. Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/om-skolverket/visa-enskild-publikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2075>. Hämtad: 2014-04-14.
- Bjørndal, C.R.P. (2005). *Det värderande ögat - Observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. Stockholm: Liber.
- Ellneby, Y. (2008). *Pedagoger mitt i mångfalden: att möta barn från andra kulturer i förskolan*. Stockholm: Sveriges utbildningsradio.
- Naucmér, K., Welin, R. & Örgren, M. (1989). *Kultur- och språkmöten: om tvåspråkigt arbetssätt i förskolan*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Ladberg, G. (1996). *Barn med flera språk: tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, förskola och skola*. Stockholm: Liber.
- Lpfö98. (2010). *Läroplan för förskolan*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Hyltenstam, K. & Lindberg, I. (2013). *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.
- Hyltensatam, K. (2007). Modersmål och svenska som andraspråk. I Skolverket, *Att läsa och skriva – forskning och beprövad erfarenhet* (s.45-70). Stockholm: Myndigheten för Skolutveckling. Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/om-skolverket/visa-enskild-publikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D1887>. Hämtad: 2014-04-10.
- Gibbons, P. (2009). *Stärk språket stärk lärandet: Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för och med andraspråkselever i klassrummet*. Stockholm: Hallgren & Fallgren Studieförlag.
- Sandvik, M. & Spurkland, M. (2011). *Språkstimulera och dokumentera i den flerspråkiga förskolan*. Lund: Studentlitteratur.

- Sigurd, B. & Håkansson, G. (2007). *Språk, språkinläring och språkforskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Skans, A. (2011). *En flerspråkig förskolas didaktik i praktiken*. Licentiatavhandling. Malmö högskola: Lärarutbildningen. Tillgänglig: <http://195.178.227.4/bitstream/handle/2043/11603/2043_11603%20Skans.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. Hämtad: 2014-04-14.
- Svensson, A-K. (2009). *Barnet, språket och miljön*. Lund: Studentlitteratur.
- Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.
- Patel, R. & Davidsson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
- Yazici, Z., Iltis, B-G. & Glover, P. (2010). How bilingual is bilingual? Mother-tongue proficiency and learning through a second language. *International journal of early years education*, v18 n3 p259-268. ISSN: 0966-9760. (Hämtad på ERIC – Education Resource Informationcenter. 14/4-2014).
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk- och samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig: <<http://www.vr.se/2.5b24e27d107949d9e3880000.html>>. Hämtad: 2014-04-07.

Bilaga 1

Information om ett examensarbete om andraspråksinlärning i förskolan.

Hej,

mitt namn är Erika Andersson och jag läser min sista termin vid Mälardalens högskola inom lärarprogrammet med inriktning på språk och språkutveckling. Jag har påbörjat mitt examensarbete med språk som inriktning. Arbetet kommer att handla om andraspråksinlärning i förskolan. Mitt intresse är att undersöka hur ett antal pedagoger arbetar med språket på förskolan med barn som har ett annat modersmål än svenska. Undersökningen kommer att fokusera på hur ett antal pedagoger väljer att arbeta språkutvecklande med barnen samt vilket förhållningssätt pedagogerna har till barns användning av sina modersmål vid inlärning av ett andraspråk.

Jag har en förhoppning om att Du vill medverka i min undersökning och jag skulle därför vilja intervjua Dig och ta reda på vad Du som pedagog har för åsikter och erfarenheter inom detta område. Jag kommer i mitt arbete använda mig av Vetenskapsrådets forskningsetiska regler. Jag garanterar därmed Dig total anonymitet och konfidentialitet. Deltagandet i undersökningen är helt frivilligt och Du har rätten att när som helst avbryta Ditt deltagande utan närmare motivering och utan några negativa konsekvenser.

Jag kommer vid intervjun att använda mig av en ljudinspelning. Denna ljudinspelning är det endast jag och min handledare som kommer att ha tillgång till och allt material kommer att raderas efter att examensarbetet är färdigställt. Undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Mälardalens högskola som i sin slutversion läggs ut på databasen Diva.

Du tillfrågas härmed om Du vill delta i denna undersökning.

Med vänliga hälsningar

Erika Andersson

E-post: ean11004 student mdh.se

Handledare: Katrin Wennerström

Akademien för utbildning, kultur och kommunikation

Mälardalens högskola

E-post. katrin.wennerstrom mdh.se

Telefonnummer: 021-10 70 24

Bilaga 2

Intervjuguide

1. Vad har du för pedagogisk utbildning?
2. Hur länge har du varit verksam inom förskolan?
3. Hur lång erfarenhet har du av att arbeta med barn som har annat modersmål än svenska?
4. Hur många barn är det i din barngrupp?
5. Hur många barn har annat modersmål än svenska, i din barngrupp?
6. Kan du berätta hur du tänker kring språkinlärning?
  - Förstaspråkinlärning och andraspråkinlärning? Finns det skillnader?
  - Språkinlärning och organiserad lek? Vilka typer av lekar?
  - Vilka vanliga problem kan uppstå vid inlärning av det nya språket?
  - Finns det samarbete mellan hem och skola? Hur går det till?
7. Kan du berätta om din barngrupp och om behovet av språkstöd?
8. Vilka tillvägagångssätt använder du dig av för att kommunicera med dessa barn?
9. Hur arbetar ni på förskolan för att stärka det svenska språket hos barn som har svenska som andraspråk?
10. Vilken betydelse anser du att barns modersmål har när de ska lära sig ett nytt språk?
11. Är det vanligt att barn blandar modersmålet och det svenska språket när de börjar kommunicera? Hur bemöter du detta?